

LÝKOŽROUT SMRKOVÝ

(J. Dvořák: Havětník, Baobab, 2015)

Kůrovců je spousta – a už podle jména poznáte, kdo se jich nejvíc bojí. Lýkožrout modřínový. Bělokaz švestkový. Drtník ovocný.

Největším postrachem je ale lýkožrout smrkový: z toho mají nahnáno nejen smrky, ale i lesníci.

Latinsky se jmenuje *Ips typographus*. Podle toho dostal českou přezdívku: typograf. Typografové jsou lidé, kteří mají na starost úpravu písmen v knížkách – a chodbičky lýkožroutích larev připomínají řádky vysázené tajným písmem.

Dnes už o lýkožroutovi známe skoro všechno. Víme dokonce, i co nám píše. Ale popořádku. Brouk s hnědými krovkami a dlátem na zadečku tu s námi žije miliony let. Dlouho to vypadalo, že se dokážeme srovnat: co je broučí, necháme broukům, a to lidské zbude lidem. Jenže pak jsme se naučili lesničit. Až někdy půjdete na houby, rozhlédněte se. Uvidíte smrk, za smrkem smrk a za tím smrkem smrkasmrkasmrk. Smrkové pole, delší, než stačíte nohama za den změřit.

Tam, kde lesníci příroda to vypadá jinak: koruny mohutným bukům lechtají jeřáby a javory, mezi nimi vystrkují špičky modříny, jedle i smrky.

Vítr takový les jen tak nepokácí. Nejvýš místy skosí slabý strom. Kůrovci si tam musí pastvu hledat. A když najdou, nemají vyhráno: zdravý strom se brání. Jak? Zalepí brouka v chodbičce smůlou asmůla.

Ve smrkovém poli to tak nechodí. Když se do zelených korun opře vichřice, kmeny padají jako kuželky. Polom si hned – často dřív než chlapi s pilami – najdou lýkožrouti. Rozmnoží se v nespočetnou armádu, a když vyletí, čeká ne ně hodovná síň prostřená od hlíny k nebi. Tak se zakousnou.

Stromy, které by se několika párům kusadel dokázaly ubránit, na takovou přesilu nestačí. A lýkožrouti se činí. Sameček se provrtá kůrou. V lýku vykouše svatební komůrku a pošle do světa voňavé psaníčko. Za vůní se do komůrky slétnou samičky: někdy jedna, jindy dvě tři. Hryžou dál a do chodbiček, které hloubí, ukládají vajíčka. Z vajíček se vylihnou larvy. Každá z nich si kutá vlastní chodbičku – a co vydoluje, sní.

A les, kde se tohle všechno děje, tiše usychá. Až tam jednou přijdete, najdete smutné kmeny bez kůry a na nich podivné obrazce. Opuštěné chodbičky kůrovců. Tajným broučím písmem je tam napsáno: DĚKUJU!
VÁŠ LÝKOŽROUT

Otázka: Proč tak vadí prokousané lýko?

„Zkoumavé čtení: systematické zavedení dílny čtení a oborového čtení do výuky na 2. st. základních škol /na víceletá gymnázia v ČR“, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016346. Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Protože v lýku je „potrubí“, které rozvádí po celém stromě důležité látky. Na jaře jím proudí z kořenů do koruny zásoby, v létě pak živiny vyrobené v listech nebo v jehlicích krmí celý strom. Lýko je tenoučká vrstva těsně pod kůrou: je snadné ji celou prokousat a sníst. Když se tohle vedení přeruší, strom vyhladoví – a uschne.